

Motion till riksdagen 2013/14:So517

av Mikael Oscarsson (KD)

Barns rätt till sina föräldrar

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att i lagstiftningen tillvarata barnets rätt till kännedom om båda sina föräldrar.

Motivering

Varenda pojke och varenda flicka i Sverige har rätt att få veta vilka som är hans eller hennes föräldrar och att, så långt det är möjligt, bli omvårdad av dem. Detta slås fast i FN:s barnkonventions artikel 7: ”Barnet skall [...] så långt det är möjligt, [ha] rätt att få veta om sina föräldrar och bli omvårdad av dem.”

Åsikterna om ”rätten att få veta” och vad ”så långt det är möjligt” innebär går isär i samhällsdebatten. För oss som lagstiftare är de dock rättigheter som vi har en skyldighet att bevaka. Det är primärt Sveriges riksdag såsom lagstiftare som har ansvaret för att konventionen tillämpas i de lagar vi stiftar, samt att vid behov se över lagar som inte tillgodoser barnets rätt. Men trots att vi har förbundit oss att följa barnkonventionen finns det brister i både lagstiftning och praxis på detta område.

Internationellt är rätten att få veta nära förknippad med rätten till liv och rätten till sitt privatliv, och barnkonventionen kopplar den också till frågan om identitet. Identitet är nära kopplad till såväl ursprung som den fortsatta omvårdnaden av föräldrarna. Det är just denna inneboende, medfödda rätt som formuleras i artikel 7. Denna verklighet kommer också till uttryck i den längtan många barn uttrycker om sitt ursprung. Av adopterade ungdomar vill 72 procent veta varför de bortadopterades, 64 procent vill träffa sina biologiska föräldrar och 94 procent vill veta vilken av de biologiska föräldrarna de liknar mest, enligt Search Institute i Minneapolis.

Fel! Okänt namn på

Numera väcker barnets rättigheter många frågor kopplat till såväl lagstiftning som etik. Detta gäller inte bara vid adoption, utan också för barn som skiljts från sina föräldrar till följd av konflikter, barn som blivit till genom insemination eller då en kvinna väljer att bli ensam mamma utan att vilja involvera barnets pappa. Frågan är hur långt ”så långt det är möjligt” går, rörande vartenda barns rätt att bli omvårdad av dem båda, och hur vi som lagstiftare tillgodoser barnets bästa – som alltid ska komma i främsta rummet. Frågan är också hur vi ska se på att staten bidrar till att skapa situationer som alls inte tar hänsyn till barnets rätt i dessa avseenden.

Frågorna om surrogatmödraskap och ägg- och spermadonation berör barnets rätt till sitt biologiska ursprung och den fortsatta omvårdnaden. I fråga om surrogatmödraskap kommer även andra aspekter in, inte minst frågan om kvinnan och hennes fortplantningsförmåga som handelsvara. I den senaste utvecklingen inom området har det också varit tydligt att det inte är barnet och dess rättigheter som varit drivkraften. Generellt är det de vuxnas möjlighet att få barn som är huvudsatsen, medan barnets rätt betraktas som en bisats.

Det är vidare viktigt att notera att rätten att få veta i barnkonventionen gäller barn, inte vuxna, och att vi som lagstiftare har ansvar för att tillförsäkra samtliga barn i Sverige denna rätt. Enligt svensk lag har endast den som uppnått tillräcklig mognad rätt att få veta vilka som är hans eller hennes biologiska föräldrar (lag 2006:351 om genetisk integritet m.m.). Detta ligger i uppenbar konflikt med Barnkonventionen som tillförsäkrar alla barn oavsett ålder denna rätt.

Ännu allvarligare är dock situationen i andra länder, exempelvis Danmark, där barnets rätt allvarligt åsidosätts vid insemination och barnet aldrig kan få veta sitt biologiska ursprung. Här borde Sverige i olika bilaterala och multilaterala forum verka för att barnets rätt inte längre kränks.

Det ges i Sverige i dag inte heller något stöd till utlandsadopterade för att underlätta för dem att fullfölja sin rätt att få veta. Ett sådant stöd skulle exempelvis kunna ges genom MIA, Myndigheten för internationella adoptionsfrågor, till adopterade som vill eftersöka sitt ursprung.

Det största problemet i dessa frågor är kanske att många i Sverige uppfattar att vårt land respekterar barnets rättigheter, medan verkligheten är en annan. På flera av de områden som berörts i denna motion är vi inte ett modernt land som driver utvecklingen framåt. Vuxnas röst hörs generellt högre än barnens och vad som är etiskt försvarbart får ofta ge vika för vad som är tekniskt möjligt. Vi som lagstiftare måste våga leva upp till de höga målsättningar vi utger oss för att stå för, och barnkonventionens artikel 7 måste vara vägledande och få genomslag i all svensk lagstiftning. Det är när detta sker som Sverige blir det framtidsinriktade land vi vill att det ska vara.

Stockholm den 11 september 2013

Mikael Oscarsson (KD)